

התורה האור החיים הקדוש

פרשת עקב תשפ"ו

פניני הסידות

על פי דברי רבינו

הלוחות הראשונות לא היו צריכים ארון

וַעֲשִׂיתָ לָךְ אֲרוֹן עֵץ (ו. א.) פָּדוּשׁ, לְצֵד שֶׁהָם מַעֲשֶׂה יְדֵי אָדָם צָרִיכִין מְקוֹם מְזוּכָּר לְהַנִּיחַ בוֹ, מִה שֶׁלֹּא צִוָּה ה' בְּן לַעֲשׂוֹת אֲרוֹן לְלוחות הראשונות, וְהַטָּעַם בִּי הֵם עוֹמְדִין בְּעֶצְמָן וְלֹא הָיוּ צָרִיכִין אֲרוֹן לְבַד מֵאֲרוֹן שֶׁעָשָׂה בְּצִלָּאֵל, וְעַיִן מִה שֶׁתִּבְתְּנִי בַּפָּסוּק (ט יז) וְאֶתְפַּשׁ.

רבינו מפרש הטעם שלא נאמר למשה לעשות ארון עץ כדי להניח בו את הלוחות הראשונות ורק בלוחות האחרונים נאמר לו ציוו זה, לפי שבלוחות הראשונות שניתנו לפני חטא העגל - היה כח רוחני של קדושה שהעמיד אותם באויר, וכמו שנראה מלשון הכתוב לעיל 'ואתפוש בשני הלוחות' - שמתחילה משה לא היה צריך לתפוש את הלוחות בידיו, והלוחות העמידו את עצמם והיו גבוהים למעלה מידי, וכיון שהם נשאו את עצמם לא היו צריכים להנתן בשום מקום, ורק לאחר שחטאו במעשה העגל הוסר מהלוחות כח קדושתם והוצרך משה לתפושם, ומטעם זה רק בלוחות האחרונים נצטוו משה לעשות ארון עץ להניחם בתוכו.

וכתב ה' שפת אמת' בבאיור דברי רבינו שהלוחות הראשונות לא היו צריכים להנתן בארון, שהנה בתורה הק' יש את חלק האותיות הנגלים לכל, ויש את החיות הפנימית ואור התורה הגנויים באותיות, וכמו שדרשו חז"ל (אבות ו, ב) על הפסוק (שמות לב, טז) 'הומכתב מכתב אלוקים הוא חרות על הלוחות' - 'אל תקרי חרות אלא חירות', 'חרות' היינו האותיות הכתובות בתורה, ו'חירות' היינו האור הפנימי שבהם שהוא למעלה מן הטבע. ובתחילה קודם שחטאו ישראל היה אור התורה מאיר בהתגלות ללא מסך וכיסוי, והתורה היתה באופן של למעלה מן הזמן והטבע, ועל כן הלוחות נשאו את עצמם, וכמו כן הם לא היו צריכים כיסוי של ארון, אבל כאשר חטאו בעגל ונפלו ממדרגתם נגזר האור באותיות התורה, ועל כן היה צריך לתפוש את הלוחות בידיו, וכן היה צריך להצניע את הלוחות ולתתם בארון, לפי שאור התורה נהיה מוסתר ונעלם.

מתחילה נפשם היתה נקיה וטהורה ויכלו לקבל את אור התורה בלי לבוש

ובספרה"ק 'שמועה טובה' (להרה"ק מבארדיטשוב ז"ע, פר' כי תצא) נתפרש ג"כ שהלוחות נגזרו בארון משום שלאחר החטא נגזר אור התורה, אך בדבריו נתבאר גם מדוע החטא גרם את גזירת אור התורה, וזה לשונו הק': 'ראו מה עבירה עושה, ואיך החטא הוא מחשיך הנפש ומונע ההשגה האמיתית, עד שהוצרך הוא יתברך לאמר לי 'ועשית לך ארון עץ', רצה לומר תיק ונרתק ולבוש אל קדושת הלוחות הנעשות, בכדי שתוכלו לסבול ערך יקר קדושתם, מה שלא נצטוו בלוחות הראשונות, כי אז הייתם נקיים וטהורים מוכנים לקבל קדושת הלוחות ואור תורה הק' פנימיותה מבלי לבוש, ועתה הוכרחתם לקבל התורה מלבושת בלבושים שונים הגרמיום בארון עץ'.

ומבאר מדבריו שהטעם שעל ידי החטא נגזר אור התורה באותיותיה, היינו משום שקודם החטא נפשם היתה זכה וטהורה, והיו יכולים לקבל את קדושת התורה בלי שום מלבוש והסתר גשמי, ורק כאשר חטאו ונשמתם התכנסה בלבושים גשמיים עכורים, התורה גם כן נהיתה מוסתרת בלבוש גשמי של האותיות.

פניני אור החיים

וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמָעוֹן (ז יב).

צריך לדעת, למה הוצרך לומר "והיה". וגם, יש להבין מה נוסף בלשון "עקב". ומקדים רבינו, לפי הידוע מדרשת חז"ל, שהיכן שנאמר "והיה" - הוא לשון 'שמחה'. הנה, "עקב" הוא לשון 'סוף ותכלית הדברים'. ולפי זה מפרש הפסוק, בלשונו הקדוש: 'והנה אדון הנביאים, בא בנועם דבריו להעיר במוסר נעים, כי אין לאדם לשמוח אלא כשישמור לעשות את כל אשר ציוה ה' לעשות, אז ישמח ויגל כבודו, אבל כל עוד שיחוש, שחסר אחת מכל מצוות ה', עליו אמר שלמה "ולשמחה זו מה זה עשה". והוא אומרו "והיה", שמחה תהיה לך, "עקב תשמעון", פירוש עקב הוא סוף ותכלית, אז הוא זמן השמחה, וכל שלא הגיע לזה אין לו מקום לשמוח, כי אין נכון לשמוח מי שהוא עתיד לעמוד בבושה וכלימה לפני מלך גדול'.

וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמָעוֹן אֶת הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה וְשִׁמְרָתָם וְעִשְׂתָּם אֹתָם (ז יב).

יש לפרש, דהוא מלשון הבטחה, שעל ידי שישכיל בתורה, ישיג הלומד 'לשמור ולעשות', והיינו "ושמרתם" שהתורה היא השמירה הקדושה המגינה ומצילה מן החטא, וגם "ועשיתם" המביאה לידי קיום המצוות למעשה.

וְהִסִּיר ה' מִמֶּךָ כָּל חֲלִי וְגו' לֹא יִשְׁיָמָם בְּךָ וְגו' (טו י).

לכאורה הפסוק סותר עצמו, שהרי "והסיר ה' ממך", משמע שהחלאים יבואו ואחר כך יסירם, ואילו מהנאמר "לא ישימם בך" משמע שלא יבואו כלל. ויש לפרש, על פי מה שאמרו חז"ל, שכל המחלות באים בגזירת שמים, חוץ ממחלות הקור והחום, שאינם בשליחות הקב"ה. ואם כן, יש להבין החילוק היטב, שהאמור "והסיר ה' ממך כל חולי" הכוונה על מחלות שמחמת החום והקור, שהגם שבאים מאליהם, מבטיח הקב"ה שיסירם. ואילו המחלות שבאים בשליחות הקב"ה, עליהם נאמר "לא ישימם בך".

כָּל הַמִּצְוָה אֲשֶׁר אֶנְכִי מִצְוֶה הַיּוֹם תִּשְׁמְרוּן לַעֲשׂוֹת (ח א).

הרי כבר נאמר בתחילת הפרשה "והיה עקב תשמעון" וגו'. ויש לפרש, דשמור מלשון המתנה וציפייה, ויש כאן ציווי מיוחד: 'שצריך שיהיה האדם יושב ומצפה מתי תבוא לידו המצוה לעשותה'.

החיבור שלך לרבינו 'אור החיים' הקדוש זי"ע והפצת תורתו הק'

- שיעורים יומיים קצרים וברורים בספרה"ק אור החיים באידיש ובעברית
- הדפסת וחלוקת ספרי האור החיים הק' המסוגלים לשמירה והצלחה
- תפילות והזכרת שמות בציון רבינו הק' ע"י ראש המכון בכל שבוע
- הוצאת והפצת גיליון שבועי במשנת רבינו הקדוש לזיכוי הרבים
- כולל להוראה "כנסת ישראל", כשמו ובדרכו של ישיבת רבינו הק'
- כולל "ליל שיש" ללימוד ספרה"ק אור החיים על הפרשה

לפרטים והשתתפות במפעלות הקודש בקו מורשת אור החיים: 0733713620

בעבודת ה' משתנה המזל לזכות בבני חיי ומזוני

פאלאג'י בתנופה חיים (פרשת וישלח אות ל"ב), דלפי מה שכתבו התוס' (שבת קנו, א ד"ה אין) דאע"פ שאמרו בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא, מ"מ זכות גדול מהני להיפקד בבני חיי ומזוני, והרי אין לנו זכות גדול יותר מקיום התורה, והיינו דתנן (אבות פ"ו מ"ז) גדולה תורה שהיא נותנת חיים לעושיה בעולם הזה ולעולם הבא. עיי"ש שהרחיב בזה.

אולם, צריך עיון מדברי רבינו עצמו לעיל **בפרשת ואתחנן** (ו, ה) ואלו דבריו: שאמרו רבותינו ז"ל בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזל, עד כאן. והנה, שלשה דברים אלו הם כללות חשק האדם וחפצו בעולם, החיים והמזונות והבנים, והחסר אחד מהנה בר-מינן יקרא מת, ושלשתם אינם תלויים להשיגם באמצעות עבודת ה' ואהבתו, עיי"ש באריכות. הרי שהעלה שג' דברים אלו אינם תלויים באמצעות עבודת ה'. וכידוע ומפורסם שבכל הדורות היו רבים מעובדי ה' השלמים ומתעצמים שהיו רחוקים מן השלימות בג' דברים הללו, ורבינו הק' עצמו ביניהם, וצ"ב.

אכן המדקדק בלשון רבינו יראה, שכאן [וכן יתפרשו דבריו בשאר המקומות הנ"ל] נתכוין לומר רק שאם מניעת הטוב אליו הוא מצד מזל הרע, אזי אם יתעצם בעבודת ה' ישתנה מזלו לטובה, וכמו שהוכיח רבינו מאברהם אבינו שנשתנה מזלו. וכן הוא בדברי רבינו להלן בפרשת (יא, ג) 'שהגם תלויים בזכות, אעפ"כ כשיעבדו ה' כמצטרך אין המזל שולט בהם, ויאכלו וישבעו גם מטוב הגשמי, אבל באמת חוץ מהשפעת המזל יש עוד הרבה חשבונות עמוקים מכבשי דרחמנא, אשר אין איתנו יודע עד מה, למה צדיק ורע לו, ועל זה נתכוין רבינו בפרשת ואתחנן.

ועדיין צ"ע ממה שכתב רבינו בפרשת (יא, ג): לאהבה וגו' ולעבדו וגו' ונתתי וגו'. פירוש, לפי מה שקדם לנו, כי שכר מצוות אינו משתלם בעולם הזה, הודיע הכותב שאם יאהבו ה' וגו' בכל לבבכם וגו', יזכו גם בעולם הזה, עכ"ל. ואילו בפרשת ואתחנן כתב בלשון 'שלשתם אינם תלויים להשיגם באמצעות עבודת ה' ואהבתו', הרי שאפילו בעבודה מאהבה אין הבטחה שיזכה לטובות עוה"ז, וכמו שהערינו, כאשר שמענו כן ראינו מצדיקים וקדושי שעבדו את ה' מאהבה והתייסרו הרבה בעוה"ז. ואולי גם שם כוונת רבינו אם היה מניעתו מצד המזל, אבל עדיין יש חשבונות אחרים המסורים לשמים וכאמור.

כל המצוה אשר אנכי מצוה היום תשמרון לעשות למען תחיון וירביתם ובאתם וירשיתם את הארץ אשר נשבע ה' לאבותיכם. עוד יתבאר. על פי דבריהם ז"ל שאמרו (מו"ק כח.) בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזל, עד כאן. ובא מאמר משה כאן להם בדבר חדוש, שאם ישאל יתעצמו לשמור ולעשות כל המצוה בכללות - יבטחו משלשתם יחד, והוא אומרו "כל המצוה וגו' למען תחיון" הרי חיים, וירביתם" הרי בנים, ובאתם וירשיתם" וגו' הרי מזוני - ארץ ומלאה וזכותם מלאים כל טוב" וגו'. ומעתה, כל המתעצם בשלמות התורה והמצוות מבטח בבני ובחיי ומזוני, וזה לך האות, אברהם שהמזל היה מגיד עליו שלא יהיה לו בנים, ולצד שהתעצם בשלמות בעבודת ה' נשתנה המזל והיו לו בנים (ח, א).

כיוצא בזה כתב רבינו לעיל **בפרשת ואתחנן** (ה, ל), ותוכן דבריו: ולסברת רבי יעקב שאמר (קידושין לט, ב) שכר מצוה בעולם הזה ליכא, נראה שיודה רבי יעקב במי שהוא צדיק גמור ושמר כל התורה שיזכה גם בעולם הזה, ולא אמר רבי יעקב אלא באדם שרובו זכיות, וכן תמצא שאמרו שם בקידושין, כשהקשה מאותה ברייתא שאמרה כל מי שרובו זכיות מריעין לו וכו', והעמיד בש"ס כרבי יעקב. וממנה יש לנו לדון ממה שאמר כל מי שרובו זכיות, הא למדת דוקא מי שיש בידו עבירות אלא שרבו זכיותיו, הוא שאומר עליו מריעין לו וכו', אבל מי שכולו זכיות יודה כי יטיב לו ה' גם בעולם הזה, עיי"ש בדברי רבינו.

וראה גם בדברי רבינו **בפרשת ראה** (טו, ה) שכתב כך על הפסוק **"רק אם שמוע"** וגו'. לזה אמר סמוך להבטחת מניעת האביון **"רק אם שמוע"** וגו' פירוש, אם ישראל ישמרו כל האמור בפסוק, **"שמוע תשמע"** זה תלמוד תורה - ללמוד וללמד, **"לשמור"** זה מצוות לא תעשה, **"ולעשות"** זה מצוות עשה, וגמר אומר **"את כל"** וגו' פירוש, שלא יהיה בידו ביטול שום מצוות לא תעשה ולא מניעה משום מצוות עשה, אז הוא שישנו בהבטחה שלא יהיה בו אביון. כי מאמר חז"ל שאמרו שאינו תלוי בזכות, הוא הגם שהיו זכיותיו מרובים, כל שיש לו אפילו חטא אחד לא ישלש על המזל המראה עליו עוני, אבל כשיגיע לשלימות התורה והמצוות ישלש גם על המזל וישיג עושר ובנים וחיים.

ובנפש היפה (מערכת ב' אות טו"ב) הסמיך לדברי רבינו כאן, ממה שכתב אביו הגר"ח

"פלאי החיים"

חידות נפלאות בעניני של האור החיים הקדוש

יערך על ידי העניד עשירים, הרה"ג דוד נחמאץ שווארץ שליט"א, עח"ס יד העשופט, וי"ר עכ"פ פלאי החידות

חידוד א'

איתא במסכת מועד קטן (דף כ"ח.) בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזל ע"ש. אין יכול אדם לשנות את המזל שלו, ולזכות בבני חיי ומזוני אף אם לפי מזלו אינו יכול לזכות בהם, או באחת מהם?

מקור לתשובה: אור החיים הק' בפרשת השבוע עה"פ כל המצוה אשר אנכי מצוה היום תשמרון לעשות למען תחיון וירביתם וגו'.

חידוד ב'

אין יתכן, אופן נוסף [חוץ מהאופן שכתב רבינו בפרשה הקודמת], דיש שכר מצוה בעולם הזה, אף לשיטת רבי יעקב (קידושין דף ל"ט ע"ב) שסובר, דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא?

מקור לתשובה: אור החיים הק' בפרשת השבוע עה"פ לאהבה את ה' אלוקיכם ולעבדו וגו', ונתתי מטר ארצכם וגו'.

בין כל המשיבים תשובה נכונה לאחת החידות, בפקס 15388556981 או בדוא"ל מכון 'מבאר הפלאת' q222678q@gmail.com יוגרלו:

2 זכיות בסך 100 ₪

2 זכיות בסך 50 ₪

2 זכיות על סט מפואר
מספרי המכון למורשת אור החיים הקדוש.

שימו לב: על כל תשובה נוספת נכנסים להגרלה פעם נוסף.

הוצאת ספריו וכתביו הקי
ומפעלים להפצת תורתו

בס"ד אנו נמצאים בשלבי עריכת

**פרוייקט ענק על
ספה"ק "אור החיים"**

עם הרבה גילויים והוספות נפלאים.

**מי שיש בידו איזו הערה, הוספה,
קושיא וכדו' בדברי רבינו, מתבקש
לשלוח אלינו לזיכוי הרבים,
ויפורסמו בעלון ובספר, לפי הענין.**

פרטי המכון

כתובת: סוקולוב 9 כניסה ב"ב

פקס: 03-5796398

מייל: torat6398@gmail.com

שער השפעות טובות

הקב"ה את העולם, נתן בו כח קיום רק עבור ששת ימים, ובכל שבוע בהגיע יום השבת, הקב"ה משפיע בו שפע חדש של קיום וחיות לכל העולם כולו, למשך כל ששת ימי המעשה הבאים לאחר מכן (יד).

• עונני ועדשך •

סיבת מניעת השפע לכפר על החטאים:

יד. אם רואה האדם שחסר לו כל צרכו, ואין נשפע עליו שפע גדול, הטעם לזה, לפעמים הוא מפני שהקב"ה רוצה ליסרו על עונו, ולתת לו תיקון וכפרה על חטאיו (טו).

סיבת העניות לזכות את העשיר בצדקה:

טז. לעומת זאת יש פעמים שסיבת העניות הוא, רק מפני שהקב"ה רוצה לזכות את השני שיפרנס את העני, ואין העניות הוכחה כלל על שפלותו או חטאיו של העני (טז).

ההשפעה של העני נשפע לעשיר:

טז. והנה השפע שנחסר מאותו אדם, אינו נעצר למעלה, כי אם יורד אל מקום אחר, ומעתה נשפע השפע והפרנסה של אותו אדם לרעהו, וזהו הסיבה לכך שיש אנשים המתעשרים הרבה, כל זה מפני שהוא מקבל את כל ההשפעות של אחרים (יז).

• למען התורה והמצוה •

צריך להשפיע שפע כדי שיוכלו לקיים תורה ומצות:

י. והאמת היא, שמצד הדין צריך להשפיע על בני ישראל שפע טובה [ג] וברכה, כי על ידי זה יכולים המה לעסוק בתורה ולקיים המצות, משא"כ כאשר הם שרויים בעוני ובדחקות, אזי אין להם אפשרות כלל לעבוד את השי"ת (יא).

ע"י השפעות טובות מתעורר האדם לתשובה:

יא. אכן כאשר נשפע על האדם שפע טובה וברכה, על ידי זה מתעורר לבו לחזור בתשובה, והוא מתקן את דרכיו ומיישר אורחותיו, להתהלך בדרך הטוב והישר (יב).

• שפע השבת •

בשבת נשפע שפע בלי שום יגיעה:

יב. והנה השפע הגשמי הנשפע על האדם, כגון פרנסה ומזון, צריך האדם לטרוח ולהתייגע על מנת להשיג שפע זה, לעומת זאת את יום השבת, קידש הקב"ה שלא יחסר בו דבר, ושיושפע בו כל צרכי האדם בלי שום יגיעה (יג).

בשבת נשפע שפע לכל ששת ימי המעשה:

יג. עוד שפע גדול יש ביום השבת קודש, כי הנה כאשר ברא

מקור השפע

של כל ששת ימי המעשה, יכין על זה אומרו ויברך, כי בו צוה ה' את הברכה לחיות העולמות.

(טו) 'אור החיים' (שמות כב, כד): 'הן אמות, כי מה שיחסר לאדם מכדי צרכו יש טעם בדבר, ליסרו על עונו'.

(טז) 'אור החיים' (דברים טו, ז): 'כי יהיה בך אביון וגו', אומרו בך, אולי שנתכוון לרמוז מאמרם ז"ל (ב"ב י) שאמרו כי טעם שבחר ה' ליסר לאדם בעולם הזה ביסורי העוני, הוא כדי שבאמצעותו יזכה חברו המפרנס... ואין הוכחה מהעוני היותו שפל אחים'.

(יז) 'אור החיים' (שמות כב, כד): 'כי בא הכתוב להודיע ולהשיב... כי ה' בחסדו נותן שפע הצריך ברוח, לכל איש ואיש די מחסורו, והיה כי יחסר אדם, ואינו ראוי לקבל פרנסתו בכבוד, מאל הכבוד, החלק המגיעו לא יטלנו עליו, אלא הרי הוא מתקבץ אל מקום אחר, ותהיה פרנסת הלז עם אדם אחר... ויעשה ה' בדרך זה לב' מדות טובות, הא' להשתלם אדם בעולם הזה פעלו הרע, והב' כדי שיזכה הנותן, באמצעות נתינת צדקה וחסד לרעהו'.

צידוד השפע

נתיח את הכתב שאמסור לך באחד מחריצי הכותל המערבי. לפי אחת הגירסאות כתב רבינו בפיתקא: 'אחותי רעייתי יונתי תמתי, אבקש ברחמים להשפיע שפע טובה לפלוני בן פלוני'. התלמיד עשה כמצווה עליו, טמן את הפתק כמדובר, ואכן היתה פרנסתו מצויה.

(יא) 'ראשון לציון' (משלי): 'דתמצא, דכאשר יהיה האדם בטוב, יש לאל ידו לעשות תורה, משא"כ כשיהיה ביסורין ובפרט יסורי עוני, יתעצל בעבודת ה', אז לא יטה אזנו אפילו לשמוע את אשר יצוני ה', כי יעסוק בנגעי עצמו'.

(יב) 'אור החיים' (בראשית כז, א): 'בנו הגדול, נתינת טעם למה לא קרא יעקב, כי זה הבכור... שהיה חפץ לברך את עשו הרשע, כי חשב שבאמצעות הברכות יתהפך למדת הטוב ויטיב דרכיו...'

(יג) 'אור החיים' (בראשית ב, ג): 'ויברך אלקים וכו'... והנכון במשמעות הכתוב הוא כי להיות שהעולם הזה צריך הוא לשפע המקיים, והיא בחינת האכילה והשתיה וצורכי האדם... וה' כשרצה לקדש יום השביעי קדם וברכו שלא יחסר בו דבר...'

(יד) 'אור החיים' (בראשית א, ב): 'על דרך אומרם ז"ל כי העולם היה רופף ורועד, עד שבאה שבת ונתקיים העולם ונתייחד... פירוש נשפע שפע חיוני בכל הנבראים, כי קודם השבת לא היה נפש לכל הנבראים... ועוד ב'אור החיים' (בראשית ב, ג): 'ולמה שפירש בזוהר כי ביום השבת משתלשל השפע

[ג] בספר 'יוסף אברהם' (סלונקי תר"ב, פרשת שמות) מסופר, כי אחד מתלמידי רבינו עלה לארץ ישראל, וביקש מרבינו כי יתן לו כתב המלצה לרבינו ירושלים, נענה לו רבינו ואמר: 'אין לי מכרים בירושלים, זאת אעשה איפוא, אתן לך כתב לשכינת עוזנו, ובלתן שמה

שבת קודש בהילת רבינו הקדוש

משנע רבינו בשיירה במדבר, היה נשאר לשבות במדבר לבדו

כתב בשולחן הטהור להרה"ק מקאמנא זצ"ל (סימן רמח סעיף ד), שאם ברור שיצטרך ישראל בעצמו לחלל שבת, אסור להפליג בספינה אפילו לדבר מצוה, זולת אם איכא פקוח נפש. ושם ב'זר זהב' (אות ב) כתב, שאפילו אם יעבור רק על איסור תחומין דרבנן, צריך גם כן להחמיר, ומכל שכן אם יחלל שבת בפועל. ומוסיף וזה לשונו:

וכן עשה בעצמו הקדוש רבינו חיים בן עטר, כשהלך במדבר והשיירא לא רצו לשבות, ונעשה לו נס ובא אריה ורביץ לפני אהלי, וכל היה רעה שבאה לטרוף, ברחא מאימת האריה, והיה רובץ שם כל מעת לעת של שבת עד שהבדיל, ובעת הבדלה באה השיירה שלו, כי טעו בדרך כל יום השבת, אשרי לו. וכך הלכה ברורה שאסור לילך באין פנים, כשיודע שיחלל שבת.

רבינו קיבל מפי אליהו הנביא לומר "מזמור שיר ליום השבת" בעמידה

כן כתב בספר מאמר מרדכי (סלונים, ערך רבינו אות ה):

הרב חיד"א היה פעם אצל רבו האור החיים הקדוש בסעודת רעוא דרעוין, וכשיצא וסגר הדלת, התחיל לרדת גשם, ולא יכל להמשיך כדרכו ועמד מחוץ לבית. כעבור זמן לאחר שכבר פסק הגשם, פתח לו האור החיים הקדוש הדלת והכניסו פנימה. ואמר, שלא הכניסו קודם בשעת הגשם, משום שאליהו הנביא היה אצלו. וגילה לו דבר אחד מה שאמר לו תשבי זכור לטוב, שבליל שבת יאמרו "מזמור שיר ליום השבת" בעמידה.

1. ובהלכה זו יש בה כמה איסורים, כגון מחמר אחר בהמתו, הליכה מחוץ לתחום, טלטול בכרמלית, וטלטול מוקצה.

2. בספר 'אות ברית קודש', להגאון המקובל רבי יוסף כנאפו זצ"ל, מביא את אשר שמעו "מפום רבנן קדישי זכרונם לברכה", שפעם הלך רבנו בשיירה במדבר ולפתח הגיח לקראתם אריה גדול בקול שאגת טרף. אימתיא ופתח נפלו על סוגר ולשונם דבקה לחכם מגודל היראה, אך רבנו לא חת והלך לקראת האריה והראהו חתימת הקדושה, והארי נמלט מיד מפניו. נדהמו נוסעי השיירה למראה עיניהם, וסערת המורא התחלפה בחרדת קודש מן הצדיק. כששאלוהו אודות המחזה הנורא אשר ראו, השיב רבנו בפשטות: "תיתי לי, על שמעולם לא פגמתי". ומקרא מלא דיבר הכתוב (ויקרא כג) "כי עם אבני השדה ברייתך וחית השדה קְשִׁלְמָה לך".

3. ובגוף העובד עם רבינו, יש מסורת (מאת כ"ק אדמו"ר מסקווירא שליט"א, ב'תצדק קודש' חוקת-בלק תשס"ט) ששמעיה זה אירע כאשר עשה רבינו דרכו לארץ ישראל, במדבר שבין מרוקו לאלג'יר, ולנוכח סירובם של אנשי השיירה, נותר רבינו באמצע המדבר, ועמו בני משפחתו ואין זולתם. במשך כל השבת, רבץ האריה לצדם בניחוח, ובצאת השבת הסתלק. אזי התברר, כי אנשי השיירה ראו את האריה בהגיעו ונמלטו מפניו, ומחמת אותה בריחה איבדו את דרכם ויום תמים ארכה דרכם עד שמצאו את נתיבים, והנה רבינו שרוי באותו מקום שעזבוהו. ובסיפורים שגרשמו מפי הרה"ק רבי מרדכי חיים מסלונים זצוק"ל [והוגהו על דין] מובאת גירסה מעט שונה, שבמוצאי שבת רכב רבינו על האריה והגיע עד מהרה אל השיירה.

4. בספרו ראשון לציון (י"ד סימן סט סעיף יד) ביאר רבינו את שיטת התשב"ץ (ח"א סימן כח) שאסר למול מילה שלא בזמנה ג' ימים סמוך לשבת, מחשש שמא יצטרך לחלל שבת, וליף לה מדינת דאין מפליגין בספינה ג' ימים קודם השבת. והש"ך חלק עליו, דהרי קי"ל דלצורך מצוה מותר להפליג ג' ימים קודם השבת. ותירץ רבינו, דהיינו דוקא לדבר מצוה שאפשר שתתבטל אחר כך, אבל לדבר מצוה שאפשר לעשותה אחר כך, אסור. ועוד כתב רבינו, דהא דקיי"ל (שם) דפוסק עמו שישבות ואם אחר"כ לא ישבות אין בכך כלום, היינו רק באופן שיש אפשרות לשבות מצד המציאות, אבל אם ודאי לא יוכל לשבות וממילא אי אפשר לפסוק, אסור להפליג אפילו לדבר מצוה, דהוי כאילו מתנה שיחלל שבת. יע"ש. ולפי"ז רבינו נהג כשיטתו.

5. בספר 'מורה באצבע' להחיד"א (סימן ד סעיף קמא) כתב: "מזמור שיר ליום השבת", קבלתי שצריך לאומרו מעומד [ואולי הכונה שקיבלו מרבינו הקדוש, וכאמור]. וכן הוא בסידור השל"ה: ונעשיו נהוג לומר "מזמור שיר ליום השבת" ועומדים בעמידה, לכבוד שבת מלכת הבאה.

פניני חפץ ה'

ברכת הנהנין

הנהנה מעולם הזה לאחר ברכה אין מנכין מזכויותיו

אמר רבי חייא בר אבא פעם אחת נתארחתי אצל בעל הבית בלודקיא והביאו לפניו שלחן של זהב וכו', ועליו כל מיני מאכל וכל מיני מגדים ובשמים. וכשמניחים אותו אומרים לה' הארץ ומלואה וגו'. וכשמסלקין אותו אומרים השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם.

הוא על דרך שאמרו חז"ל (ברכות לה, א) 'כתיב לה' הארץ ומלואה, וכתיב והארץ נתן לבני אדם, לא קשיא כאן קודם ברכה כאן אחר ברכה. וכוונתם בקריאתם שהיו אומרים וכו', כשמניחים היו רומזים באומרם 'לה' הארץ' כי אוכלין משלחן גבוה כאורחים שאוכלין ממה דלית להו בתורת חסד, ואחר הברכה היו אומרים 'והארץ נתן' לומר שלא נשאר עליהם חוב כל מה שנהנו באותה האכילה, ולא נזקף עליהם בתורת חוב, כי אחר הברכה נעשה שלהם וזכו בו, דבזה לא ינכה להם מזכויותיהם כל אשר נתעדנו ונתענגו, כי נתונים נתונים המה' להם, ומדידהו אכלו, ופשוט.

שבת קט"א

1. ע"פ לשה"כ במדבר ח, טז. ובאור החיים הק' פר' כי תבא (כו, ה) כתב רבינו: ואמרו 'אשר ה' אלהיך נתן לך' תבאר על דרך אומרים ז"ל, כתיב לה' הארץ ומלואה וכתיב והארץ נתן לבני אדם, לא קשיא כאן קודם ברכה כאן לאחר ברכה, ע"כ. הרי שאחר שיעשה האדם מה שצוהו ה' נחשב הדבר שבאמצעותו נעשה המעשה שהוא נתון לו במתנה, שזולת זה כל מעשה האדם אין לנו בו יתרון כי לפי שמפעלו כלו הוא באמצעות עולם שהוא בו ולה' הארץ ומלואה, לזה אמר 'אשר ה' אלהיך נתן לך'.

2. החיד"א במדבר קדמות (מסכת ב"ד אות ד) כתב: ושמעתי משם הרב המופלא חסידא קדישא כמורה"ר חיים' עטר זלה"ה, שהיה מודקק מאי קשיא ליה לרבי לוי, דאבירא דלה' הארץ ומלואה אך בחסדו הארץ נתן לבני אדם, ומאי רמי. וניחא ליה דהא קשיא ליה, דכיון דאנחנו עבדים איך קאמר והארץ נתן לבני אדם הא קיימא לן מה שקנה עבד קנה רבו (פסחים פח, ב), ותידיך כאן קודם ברכה כאן לאחר ברכה, דאחר הברכה יש לנו דין בנים והנתינה היא נתינה. ע"כ דבריו. ולפי זה יש לבאר יותר דברי רבינו, שכיון שאוכל מדין בן אם כן אין מנכין לו מזכויותיו שהרי דרך האב שהוא מאכיל לבנו.

ובהמשך דבריו הוסיף החיד"א לבאר: והנני מוסיף לבאר דברי הרב ז"ל, כי הנה ממה שאמרו פרק קמא דברכות (ה, א) דיסורין ממוקקין ק"ו משן ועין דעבד יוצא בהן לחירות, מוכח דיש לנו דין עבדים כנענים דעבד כנעני יוצא בשן ועין, ואנו יש לנו עם ה' דין דעבד כנעני, וכן אמרו בפסיקתא (רבותי, פרשה ח, ג) על פסוק אופיש את ירושלים בנרות (צפריא, יד) שנהיה חפשים יען הכנו בעינינו, ע"ש, ומאחר שכן מה שקנה עבד קנה רבו ואינה מותרת אמרו (שבת פט, א) כלום יש עבד נתון שלום לרבו, ומעין דוגמא יש סברא דאין העבד מברך לרבו, ומדהרשו הקב"ה לברכו מוכח דדין בנים יש לנו, והמתנה שנתון האב לבנו היא מתנה, ולאחר ברכה א"ש והארץ נתן לבני אדם. כן נראה לפרש דברי הרב הנזכר.

ובספר ברית יעקב (לדבי יעקב פייטות, ליונת תק"ס דרוש יא) כתב: ולדרך מהר"ח' עטר הנזכר יתכן שזהו כוונת הכתוב 'ונה ברכו את ה' כל עבדי ה' וגו', רצה לומר, צריך שתברכו ה' מצד שקודם ברכה קרויים עבדים, והיו 'ברכו את ה' אתם שהייתם קרויים עבדים, דאז על ידי הברכה תהיו קרויים בנים, וממילא תזכו לחלל ציון עיר הקודש וברכתה, דעל ידי ברכה הארץ נתן לבני אדם. ובספר אברהם אנוכי (לדבי אברהם פלאג'י, תהלים קל) פירש על פי דברי רבינו את הכתוב 'חלה לישראל עבדו' (תהלים קל, כב), דהוא החידוש, דאפילו בבחינת 'עבדו' יש להם חלה בארץ ישראל.

והנה כתב רבינו באור החיים הק' פר' כי תצא עה"פ (כב, ט) 'וענשו אותם מאה כסף' וזל"ק: ואמרו וענשו אותו מאה כסף, רמז למאה ברכות שחייב לברך בכל יום, כמו שדרשו (מנחות מג, ב) מאומרו ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל אל תקרי מה אלא מאה ופסוק זה בבעל תשובה נאמר כאומרים בגמ' (בראשית רבה פרק א) ועתה אין ועתה אלא תשובה דכתיב ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל וגו' ע"כ, שחייב להשתדל להשלים. עכ"ל.

ספרי מכון "מורשת אור החיים הקדוש" בראשות הרה"ג משה שווארץ שליט"א

זמירות לשבת קודש עטרת אור החיים
[בס' בנחם ע"ש]: פניני אור החיים על סדר הזמירות, ומקרים נרחבים על מנהגי וזמירות רבינו בעניני שבת קודש.

סידור עם פירושי אור החיים הק'
לחול ולשבת: נוסח ספרד - ב' מרכים, ונוסח עדות המזרח - בכרך אחד.

כתיב אור החיים הקדוש:
גלויות ואגרות מכתביידי רבינו הק' ותלמידיו, עם לקוטי שמעית מכתבי תלמידיו רבינו.

כל הכתוב לחיים:
ליקוט אלפי ביאורים והערות מגדולי הדורות על ספר אור החיים הק' - ב' מרכים, עם מפתחות.

פרי תואר:
על יורה דעה - ה' מרכים וסוף א - חס' פא - סכב, עם ביאורים והרחבות, ומדור 'פסקי פרי תואר'.

פניני ופסקי חפץ ה':
אוצר פניני חפץ ה' ופסקי חפץ ה', שנקטו מהספר הקדוש חפץ ה' על מסכתות הש"ס, עם ביאורים והוספות נפלאים.

תהלים עטרת אור החיים:
אוצר פנינים וסידור תהלים האור החיים משולבים בפרקי התהלים, עם חזרות ומפתחות.

גד המעריבי:
פרקי חיים ותולדות רבינו בעל אור החיים הק', עם מסמכים ועילונים נדירים, 800 עמ', כולל מפתחות מורחבים.

שערי אור החיים:
ביאור רחב על הקדמות אור החיים, ומקרים מכאז וכללים ללימוד ספר' ק אור החיים.

ראשון לציון:
על ש"ס, ג' יורה דעה - ה' מרכים, עם ביאורים והרחבות, וכרך מיוחד 'פסקי ראשון לציון'.

להשיג בקו המורשת 0733713620, או בנדירים פלוס קופת 'מורשת אור החיים'.

או במייל: torat6398@gmail.com | הפצה: ש. פרנקל 0534153889

להצטרפות לקבלת הגיליון, במייל המערכת: 0774904173@gmail.com